

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง “กระบวนการเข้าสู่การเป็นผู้จัดรายการวิเคราะห์ข่าวทางโทรทัศน์ของนักวิชาการ” ในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึงกระบวนการเข้าสู่การเป็นผู้จัดรายการวิเคราะห์ข่าวทางโทรทัศน์ของนักวิชาการตามขอบเขตการวิจัย และปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงบทบาทของนักวิชาการที่ทำหน้าที่ผู้จัดรายการวิเคราะห์ข่าวทางโทรทัศน์ โดยใช้การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) โดยเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย ดังมีรายละเอียดของการดำเนินงานวิจัยดังต่อไปนี้

แหล่งข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

1. นักวิชาการ หมายถึง นักวิชาการที่(เคย)แสดงบทบาทวิทยากร ผู้ดำเนินรายการ และปัจจุบันเป็นผู้จัดรายการวิเคราะห์ข่าวทางโทรทัศน์ ได้แก่

- รองศาสตราจารย์ ดร. เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง
อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้จัดรายการ “ผ่าทางตัน” ออกอากาศทางยูทูปชี ช่องข่าว
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไชยา ยิ้มวิไล
อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้จัดรายการ สันทนา 55 นาที และ เซดไลน์ส์ สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5
- รองศาสตราจารย์ ดร. ไทบุญ เลวีวัฒนา
อาจารย์คณะบริหารธุรกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ผู้จัดรายการ มั่นใจ ทอล์ค ทางสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11

- รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ จันทรวงศ์
อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้จัดรายการ "หนึ่แผ่นดิน" ออกอากาศช่องข่าว ทางยูบีซี

2. คณะทำงานในการจัดทำรายการ หมายถึง บุคลากรที่ทำงานทางด้านการผลิตรายการวิเคราะห์ข่าวทางโทรทัศน์ (เพื่อทราบปัจจัยที่มีส่งผลต่อการแสดงบทบาทของนักวิชาการที่ทำหน้าที่จัดรายการวิเคราะห์ข่าวโทรทัศน์) ได้แก่

- จินตนา ระวันประโคน ผู้ผลิตรายการ "มันนี่ ทอล์ค"
- เจริญศรี ชวดมัย กรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการกำกับดูแลการผลิตรายการโทรทัศน์ ยูบีซี (ผลิตรายการ "หนึ่แผ่นดิน")
- จันทรรุา ลูวิระพันธ์ ผู้ผลิตรายการ "สนทนา 55 นาที"
- ศิริวิทย์ ไชยชนะ ผู้ผลิตรายการ "ผ่าทางตัน"

3. นักวิชาการที่เคยเป็นอาจารย์สอนในสถาบันอุดมศึกษา และก้าวเข้ามาทำงานด้านสื่อสารมวลชนเต็มตัว

- ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล กรรมการผู้จัดการ บริษัท ไทยวิทัศน์ จำกัด

4. นักวิชาการที่ทำหน้าที่เป็นวิทยากร และผู้ดำเนินรายการรับเชิญในรายการ, ได้แก่

- รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์
อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- รองศาสตราจารย์ ดร.สมภาพ มานะรังสรรค์
อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แหล่งข้อมูลจากหน่วยงานที่รายการ จาก 4 รายการ โดยเลือกกลุ่มรายการที่ออกอากาศจำนวน 5 ครั้ง รวมเป็น 20 ครั้ง เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกการสำรวจโดยการออกไปสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 4 กลุ่ม ได้แก่ นักวิชาการ คณะทำงานในการจัดทำรายการ นักวิชาการที่เคยเป็นอาจารย์สอนในสถาบันอุดมศึกษา และเปลี่ยนอาชีพมาเป็นนักสื่อสารมวลชน และนักวิชาการที่ทำหน้าที่เป็นวิทยากร และผู้ดำเนินรายการรับเชิญในรายการ ตั้งแต่เดือน ตุลาคม 2541 ถึง เดือนธันวาคม 2541 ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลประมาณ 3 เดือน โดยกำหนดแนวคำถามจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องประกอบการพิจารณาจากคำตอบที่ต้องการศึกษา ทั้งนี้ประเด็นคำถามหลักจะเป็นรูปแบบเดียวกัน และมีประเด็นคำถามที่เฉพาะเจาะจงสำหรับบุคคลในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นตัวแทนของกลุ่มอาชีพนั้นๆ และทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการบันทึกเทปเสียงสัมภาษณ์ เพื่อให้การเก็บข้อมูลเป็นไปอย่างสมบูรณ์ครบถ้วน และจดบันทึกประเด็นคำถามสำคัญของผู้ให้สัมภาษณ์ไว้เพื่อสรุปประเด็น และนำเทปมาถอดเพื่อเก็บรายละเอียด และตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลซึ่งใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกดังกล่าว เพื่อให้ได้ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. นักวิชาการมีกระบวนการเข้าสู่การเป็นผู้จัดรายการวิเคราะห์ข่าวทางโทรทัศน์อย่างไร
2. ปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงบทบาทของนักวิชาการ ที่ทำหน้าที่จัดรายการวิเคราะห์ข่าวโทรทัศน์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาระบบการเข้าสู่การเป็นผู้จัดรายการวิเคราะห์ข่าวทางโทรทัศน์ของนักวิชาการ จะวิเคราะห์แยกแยะข้อมูลตลอดช่วงระยะเวลาที่ทำการศึกษาเก็บข้อมูล เพื่อความแม่นยำชัดเจนตรงประเด็นที่ต้องการศึกษา โดยเมื่อเก็บข้อมูลได้ครบถ้วนแล้ว จะนำข้อมูลทั้งหมดมาประมวลและวิเคราะห์สรุปผลเพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ข้างต้น โดยทำการวิเคราะห์นักวิชาการในบทบาทของผู้จัดรายการวิเคราะห์ข่าวทางโทรทัศน์ในประเด็นต่อไปนี้

1. นักวิชาการมีกระบวนการเข้าสู่การเป็นผู้จัดรายการวิเคราะห์ข่าวทางโทรทัศน์อย่างไร

วิเคราะห์ตั้งแต่ นักวิชาการเข้ามามีบทบาททางสื่อโทรทัศน์ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำหน้าที่นักสื่อสารมวลชนในรายการประเภทวิเคราะห์ข่าว ด้วยเหตุผลคือ ความเป็นนักวิชาการ เป็นผู้รอบรู้ เชี่ยวชาญ มีความเป็นกลาง กล้าแสดงออก และอยู่บนพื้นฐานของหลักการและทฤษฎีที่ได้ศึกษาค้นคว้าวิจัยอย่างต่อเนื่อง การได้รับเชิญให้เข้ามาเป็นผู้เผยแพร่ข่าวสารความรู้ ทำให้รายการประเภทวิเคราะห์ข่าวโทรทัศน์ได้รับการยอมรับ มีความน่าเชื่อถือ และยังมีผลต่อกระบวนการเข้าสู่การเป็นผู้จัดรายการวิเคราะห์ข่าวโทรทัศน์ของนักวิชาการ

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงบทบาทของนักวิชาการที่ทำหน้าที่จัดรายการวิเคราะห์ข่าวโทรทัศน์

นำแนวคิดเรื่อง คุณสมบัตพิเศษของผู้สื่อข่าว คุณสมบัติที่ดีของผู้สื่อข่าวเชิงตีความ แบบจำลองการสื่อสารมวลชนของมัลเทสลิ (ในส่วนของผู้ส่งสาร) มาประกอบการวิเคราะห์ ด้วยเหตุผลคือ การเป็นนักจัดรายการวิเคราะห์ข่าวโทรทัศน์ในบทบาทของผู้ส่งสารตามกระบวนการสื่อสารมวลชนของมัลเทสลิ นั้น ผู้ทำหน้าที่ส่งสารไม่สามารถทำงานแต่เพียงลำพัง หากแต่มีปัจจัยในเรื่องความเชื่อมั่นส่วนตัว ทีมงานที่ร่วมผลิตรายการ รวมถึงความต้องการข่าวสารความรู้ของประชาชน ฯลฯ เป็นองค์ประกอบสำคัญ

นอกจากนี้ ในบทบาทของผู้จัดรายการวิเคราะห์ข่าวโทรทัศน์ ผู้ทำหน้าที่ดังกล่าวยังต้องมีคุณสมบัติพิเศษในเรื่องของการสื่อข่าว และการตีความ(วิเคราะห์ข่าว) ด้วยการสร้างปรัชญา หรือคุณค่าของข่าว ที่ปรากฏให้เห็นในรูปแบบ และเนื้อรายการที่นำเสนอผ่านสื่อมวลชนด้วย

การนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลโดยจัดเรียงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำเสนอข้อมูลในเชิงบรรยายดังนี้

กระบวนการเข้าสู่การเป็นผู้จัดรายการวิเคราะห์ข่าวทางโทรทัศน์ของนักวิชาการ

เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการในการเข้ามาแสดงบทบาทวิทยากร ผู้ดำเนินรายการ และผู้จัดรายการวิเคราะห์ข่าวทางโทรทัศน์ของนักวิชาการตั้งแต่เริ่มเข้ามามีบทบาทในสื่อโทรทัศน์

ปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงบทบาทของนักวิชาการที่ทำหน้าที่จัดรายการวิเคราะห์ข่าวโทรทัศน์

เพื่อศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการแสดงบทบาทของนักวิชาการที่ทำหน้าที่จัดรายการวิเคราะห์ข่าวโทรทัศน์